

Jonas Sjöstedts tal, Almedalen 2 juli 2017

Vänner, almedalsbesökare, alla ni här i parken och alla ni som följer med hemma framför TVn,

Välkomna hit, välkomna till Vänsterpartiets dag i Almedalen. Som så många gånger tidigare går Vänsterpartiet före och de andra partierna kommer efter så småningom.

Jag tänker tala om sjukvården här ikväll. Om en ekonomi för alla, om villkoren i välfärden och om regeringens ovilja att göra Sverige mer jämlikt. Men innan det så måste jag ta upp något helt annat, något som är så orimligt att jag hade hoppats att jag aldrig skulle behöva ta upp det i ett tal. Men nu är det så. På torsdag kommer en nazistisk terrororganisation till Almedalen. Det är en organisation vars medlemmar är dömda eller under åtal för dåd och attacker mot flyktingar, hbtq-personer och politiska motståndare. De har aktivister som fått paramilitär utbildning i Ryssland. Deras närvaro utgör ett konkret hot mot andra människor. Många som hade tänkt att delta i Almedalen stannar i år hemma för att de inte känner sig säkra här. Så ska de inte få vara.

Vi i Vänsterpartiet anser att nazistgruppen som hotar och misshandlar andra inte borde ha fått tillstånd att vara här. Därför har vi överklagat polistillståndet. På samma sätt tycker vi att det är orimligt att svenska judar ska behöva tolerera skrämmande våldsamma nazister som demonstrerar på årsdagen av kristallnatten. Eller att flyktingar ska flyttas för att nazister ska få marschera. Mina vänner, vi vet vad de vill, vi ser vad de gör. Vi tänker inte låta dem ta över våra gator och våra torg.

Vi fortsätter vårt demokratiska arbete, det finns problem i Sverige som måste lösas. Idag ska jag tala om sjukvården. Om dess brister och dess ojämlikhet. Jag ska göra det eftersom vården är så viktig för oss alla, och för att den säger så mycket om det samhälle som vi lever i.

När min äldsta dotter föddes på Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg ändrades livet för alltid. Det var så mycket som skedde koncentrerat där under natten och de tidiga morgontimmarna på BB. Där möttes nervositet, oro, förväntan – och en lycka av en sort som jag aldrig känt förut. Ett nytt liv hade kommit – och med det också ett nytt liv för mig.

Att få barn hör till det största i livet. Och precis som så många andra av livets vändpunkter så sker det inom vården. Vi lotsas igenom av trygga, professionella barnmorskor och undersköterskor, av läkare och sjuksköterskor. De tar hand om oss och stöttar, de hjälper och de tröstar. De gör några av de viktigaste jobben i vårt samhälle.

Men allt för många som arbetar i vården har en vardag präglad av stress och små möjligheter att påverka sitt arbete. För allt för många är det bara tröttheten kvar efter ett långt skift. När man äntligen kommer hem och får träffa barn och familj är orken slut och humöret kanske därefter.

Låga löner och dåliga scheman är inte bara ett problem för de som arbetar i vården, det är också ett problem för alla oss som vill ha en bra sjukvård. Ett problem som måste lösas. Personalflykten och att allt för få vill utbildas till viktiga yrken, det håller tillbaka den svenska sjukvården. Vi ser föräldrar som sitter i timmar och väntar med sitt barn i knät på akuten, vi ser hur efterlängttade operationer ställs in. Det sker för att vanskötsel av sjukvården har skrämt iväg nödvändig personal. Vi kan inte låta det fortsätta. Den som menar allvar med att förbättra den svenska sjukvården måste förbättra villkoren för personalen.

Vi måste få rimlig bemanning och en arbetsmiljö som fungerar. Vi måste satsa på landstingens ekonomi så att löner och villkor kan förbättras. Därför har Vänsterpartiet kämpat igenom 10 årliga miljarder till välfärden. Nu under våren har vi drivit på och fått igenom ytterligare 2 miljarder just för att förbättra villkoren för de som arbetar i sjukvården. Ibland får jag frågan varför man ska rösta på

Vänsterpartiet. Tja, där har ni 12 miljarder anledningar. Många talar om mer resurser till sjukvården, vi ser till att det blir verklighet.

Men vi inser att mer måste göras. Det behövs nya idéer. Det behövs arbetstidsförkortning. Här om veckan besökte jag akutmottagningen på Huddinge sjukhus. Där hade man haft stora problem med sjukskrivningar och att så många slutade. Men efter att man lyssnat på personalen så kortades arbetstiden till 32 timmar i veckan, med samma lön som innan. Nu ligger sjukskrivningarna plötsligt under genomsnittet och det har blivit lättare att rekrytera, personalomsättningen har nästan halverats. Det är förstås värt att betala för, men blev det då fruktansvärt dyrt? Nej tvärtom, kostnaderna är ungefär som tidigare.

Och för den enskilda undersköterskan eller sjuksköterskan har livet blivit bättre. Nu finns tid för återhämtning. En av dem beskrev hur hennes arbetsplats har förändrats: "Folk är inte trötta och gnälliga. Det är en helt annan stämning här nu."

Trots de lysande resultaten vill Moderaterna som styr över sjukhuset avsluta projektet. De kan inte tolerera något som kortare arbetstid för vanlig vårdpersonal. Vänsterpartiet säger tvärtom, vi säger: det här vill vi sprida. Vi vill att fler ska få ta del av kortare arbetstid. Vi vill att fler ska få tid att vila upp sig och tid för familj och vänner.

Hur kan det komma sig att vårdpersonalens dåliga villkor bara fortsätter år efter år? Det hänger ihop med att de som berörs främst är kvinnor. Kvinnors arbete värderas fortfarande lägre än mäns. I kvinnodominerade yrken är lönerna lägre och villkoren sämre. Kvinnor får mindre makt över sina egna liv och vardagen blir tyngre. Och sen, efter ett långt arbetsliv, fortsätter orättvisan genom att den lägre lönen ger en lägre pension. Det är en orättvisa som borde varit borta i Sverige 2017.

Naturligtvis håller det inte i längden. Resultatet är det vi ser – att det är svårt att få tag i personal. För få utbildar sig, för många slutar. Det blir en sämre vård. Vi måste bota sjukvården från den allvarliga sjuka som heter patriarkatet. Det är dags att kvinnodominerade yrken får de löner och arbetsvillkor de faktiskt förtjänar.

För några år sen bodde jag med min familj i New York. Det finns mycket jag tycker om med USA, men sjukvården där fick mig att längta hem. En dag när jag var ute och gick på Fire Island skadade jag ett finger. I Sverige hade jag tänkt, var ligger närmaste sjukhus eller vårdcentral? I USA fick jag tänka, var gäller min sjukförsäkring? Hur långt måste jag åka för att få hjälp? Jag fick ringa runt till försäkringsbolag och sjukhus. Till slut fick jag tag i ett sjukhus där jag var välkommen, men jag var tvungen att åka i flera timmar för att komma dit. Då hade jag ändå förmånen att ha en försäkring. Många vanliga amerikaner hade inte kunnat få den hjälp de behövde. De hade fått betala dyrt ur egen plånbok och har man inte pengarna – ja, då står man där.

När mina amerikanska bekanta fick nytt jobb och pratade med sina vänner om det, så var den första frågan alltid: Får du sjukvårdsförsäkring? Gäller den för din sambo och dina barn också? Det viktigaste och allra mest grundläggande i livet – att få vård när man behöver det – det kan de inte lite på samhället för. För det är de utlämnade åt arbetsgivare och försäkringsbolag.

I Sverige har vi en sjukvård som vi betalar för tillsammans. Ändå finns orostecken. Antalet privata sjukvårdsförsäkringar har ökat explosionsartat. Och när de som har råd skaffar privata vårdförsäkringar, ja, då vill de förstås få vård först. Då minskar också deras intresse av att vara med och betala för den vård som är till för alla. När välfärden istället hålls ihop för oss alla tillsammans, då bryr vi oss alla om att den håller högsta möjliga kvalitet – både för mig och för dig. Den generella välfärden är en av de bästa saker som arbetarrörelsen i det här landet har skapat. Det är värt att värna.

Därför vill vi ha en lag som slår fast att i den gemensamt finansierade vården ska ingen trängas undan bara för att den saknar privat vårdförsäkring. Men högern ser det på ett annat vis. När riksdagen nyligen röstade om en sådan lag så röstade de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna nej. De vill inte göra något åt det här. De vill ha mer marknad, mer att den egna plånboken ska styra. Vi tänker slå vakt om en bra sjukvård för alla, i välfärden ska vi behandlas lika.

De borgerliga partierna har av ideologiska skäl privatiserat, sålt ut och kommersialiserat. Pengar som vi har betalat i skatt för att ge oss bästa möjliga vård försvinner nu till vinster åt riskkapitalbolagen. Vi har fått vårdcentraler och sjukhus som drivs att konkurrera med varandra istället för att samarbeta. Vi har fått något så absurt som vårdcentraler som siktar in sig på friska istället för på sjuka. Vi har fått en jakt på snabba vinster som gör att vårdens resurser dras till rika områdena. Då blir det mindre kvar för de som bor i förorter och på landsbygd.

Om man vill se hur vården ser ut när privatiseringsivrarna har fått fria händer, då ska man titta på Stockholm. Där har borgerliga politiker i praktiken skänkt bort vårdcentraler värda miljoner till privata företag. Där finns gynnottagningar som ger läkarna bonus ju mer de skär i kvinnors kroppar.

För att förstå hur privatiseringsextrema de är kan man tänka på att Moderaterna till och med vill låta företag köpa namnen på tunnelbanestationerna. Man ser det framför sig: Nästa station Carematorget, avstigning för samtliga!

Vården ska vara sådan, att man tryggt kan leva sitt liv och veta att den finns där man behöver den. Vi som står här är olika varandra på så många sätt, med olika drömmar och olika erfarenheter av livet. Men vi har alla en kropp och kroppar kan gå sönder. Det kan vara att man är på väg till jobbet en vanlig februarimorgon. Så halkar man plötsligt på en isfläck och bryter foten. Det hände mig förra året. Jag fick åka ambulans till akuten på Södersjukhuset. Just där hade jag faktiskt varit på studiebesök tidigare. Nu var jag där som patient med en otrolig smärta. För den som vill studera vården var det riktigt lärorikt, men jag kan ändå inte säga att det är en metod jag rekommenderar.

Den vård jag mötte var professionell. Jag fick vänta, men jag vet hur mycket personalen har att göra, att de måste prioritera. Jag fick vara kvar två nätter och fick hoppa på kryckor några månader. Men snart var jag återställd och kunde ge mig ut på en löpunda igen.

Jag fick väldigt bra hjälp. Ändå är det tydligt hur mycket som behöver göras för vården. I budgetförhandlingarna har Vänsterpartiet fått igenom en rad satsningar, det gör mig stolt. Vi har gjort två satsningar på förlossningsvården. De tio årliga vänstermiljarderna till välfärden betyder mycket. Vi har gjort det gratis att besöka öppenvården för dig över 85 och vi har tagit bort avgifterna för mammografi. Något som jag känner särskilt för är satsningen vi gjort på barn- och ungdomspsykiatri. Där behöver mer göras. Den tonåring som lider av oro och depression ska inte lämnas utan hjälp. När vi är som allra skörast ska vi få det bästa stödet.

Idag har vi presenterat ett förslag om dygnetruntöppet i primärvården. Det är viktigt eftersom alltför många idag tvingas åka till akuten för att vårdcentralen har stängt. Så kan vi korta väntetiderna både för dem och för de som faktiskt måste till en akutmottagning. Du ska få vård nära dig - du ska få det när du behöver det.

Vi vet alla att det behövs mer resurser till sjukvården och andra delar av välfärden. När det inte satsas så försvinner personalen. Och ibland försvinner till och med hela avdelningar. Vad nedskärningar innebär det vet man i Sollefteå. När deras BB skulle läggas ned så valde Sollefteåborna att ockupera det. Jag besökte dem i vintras och möttes av en stor värme och sammanhållning där de satt med sina kaffetermosar och försvarade sitt BB. De slog fast att även de skulle ha rätt till en bra vård. Att ingen ska lämnas efter. Att det måste gå att få bra sjukvård och att få leva i hela Sverige.

Är det då så att Sverige är fattigt, att vi inte har råd med bra vård? Nej, läget är ju att Sverige är rikare än någonsin. Sverige har fler miljardärer än någonsin och tillsammans äger de dubbelt så mycket som hela den svenska statsbudgeten. Pengar finns.

Vi var många som blev upprörda när vi läste om butiksbiträdet Lilian. Hon är 67 år och har jobbat i kassan på matkedjan Willys i tolv år, nu är hennes knän utslitna. Tidningen Etc jämförde hur mycket skatt hon betalar med hur mycket som betalas av Antonia Ax:sson Johnsson, den miljardär som med sin familj äger Willys. Det visade sig att medan Lilian betalade 23 procent i skatt, så betalade Ax:son Johnsson bara 18. Miljardären som tjänar flera miljoner i månaden har alltså lägre skatt än hon som sitter i kassan. Det är faktiskt helt orimligt. Vad beror det på? Jo, miljardären får sin inkomst från kapital – från aktier och andra värdepapper. Där är skatterna låga i Sverige och det finns stora möjligheter att trixa och planera. Det är också de rikaste som kan göra de största skatteavdragen. Skattesystemet är helt enkelt riggat för de rika. Skattesystemet är riggat för Antonia Ax:son Johnsson.

Samtidigt vet vi ju var de får sina pengar ifrån. Antonia Ax:son Johnssons rikedomar skapas inte av några aktier eller andra papper. Hennes rikedomar kommer från det arbete som görs av Lilian och alla de andra anställda. Utan alla de vanliga anställdas slit skulle miljardärerna inte ha någonting alls. Ändå gör de allt för att inte betala tillbaka.

Vänsterpartiet driver på för att de längst upp ska vara med och bidra mer. Men hittills har Socialdemokraterna inte velat införa någon progressiv skatt på kapitalinkomster. Samma sak med skatt på de största förmögenheterna. Det finns stora hål i den svenska välfärden, ändå behåller de ett skattesystem där de rikaste har lägre skatt än andra.

Socialdemokraternas dragning högerut syns också i själva regeringsfrågan. Det kan bli ett komplicerat läge i riksdagen efter valet, då måste vi hantera vi det. Det är vi i Vänsterpartiet beredda på. Men innan det måste man veta vad man vill. Åt vilket håll vill man att Sverige ska gå? Vill man åt höger eller vänster? För mig är det självklart att det är de ensamstående föräldrarna, alla ungdomarna som vill ha bostad, de äldre med för låg pension, alla de med otrygga jobb, att det är de som ska vara vinnarna. Att det är Lilian som ska vara vinnaren, inte miljardären som äger företaget hon jobbar på. Det är åt det hållet vi ska. Inte åt Liberalernas och Centerpartiets håll med ökande klassklyftor. Men tyvärr är det dit Socialdemokraterna vill, att regera med borgerliga partier. Då blir politiken en annan. Det är skillnad mellan vänster och höger.

Socialdemokraterna vill till och med förhandla med högern nu, i ett läge där det inte finns någon på andra sidan att förhandla med. Löf vägrar ju förhandla. Busch Thor bråkar med Löf. Björklund verkar ha fullt upp med sitt eget parti. Och vad Anna Kinberg Batra riktigt menar med sina inövade repliker är det få som begriper. Det är kanske ingen slump att hon brukar kallas AKB – Aldrig Klara Besked.

Det fanns en tid när det var självklart för Socialdemokraterna att ta fajten för jämlikhet och solidaritet. Att stå upp mot storföretagen även när högern väsnades. Men det var ett tag sen nu. Idag behövs det en ny kraft. Det behövs en ny kraft för att minska de ekonomiska klyftorna. Det behövs för att få en flyktingpolitik som inte splittrar familjer. Det behövs för klimatet. Och det behövs för en riktigt bra sjukvård, fri från vinstjakt och privatiseringsexperiment.

Natten när min äldsta dotter föddes och dagen när mina tvillingar kom till världen, de hör till de allra lyckligaste ögonblicken i mitt liv. Sjukvården rymmer hela livet. Den rymmer de lyckliga stunderna. Den rymmer också sorgen. På Svenska kyrkans hospice på Hisingen i Göteborg tog jag avsked av min pappa. Han hade varit sjuk en lång tid och det fanns inget kvar som läkarna kunde göra, men i allt det svåra gav man honom en fin sista tid. Han fick dö i värdighet och omsorg. Den sista dagen rullade vi ut hans säng på gården under en stor kastanj. Det var en vacker majdag och kastanjen hade precis slagit ut. Där satt vi. Så kan den svenska sjukvården också se ut.

I sjukvården rymmer livets början och livets slut – och mycket av det största däremellan. Vi är människor och vi behöver varandra, sällan blir det så tydligt som i vården. Vi kommer till livet nakna och hjälplösa och vi måste helt enkelt lita på de runtomkring oss. Ofta lämnar vi livet på samma sätt. I andras omvårdnad och tröst.

Ett bra samhälle är ett samhälle där vi tar hand om varandra. Idag är jag stark och hjälper dig, imorgon är det du som hjälper mig. Vi hjälps åt. Det är innebörden i den sjukvård som vi betalar tillsammans och fördelar efter behov.

Det är innebörden i allt det som vi bygger upp tillsammans och som finns där när vi behöver det. Förskolan du lämnar dina barn på. Hemtjänstens personal som ser till att även du, som behöver hjälp, får komma ut i sommarsolen. Det är innebörden i den modernaste högteknologiska vårdutrustningen och i den tröstade handen på axeln. Kvinnojouren och alla ambulanserna. Det bokstavligt livsviktiga – och det som är viktigt för själva livet. Kulturskolans teateruppsättning för dina barn och biblioteket där du utan avgift lånar deckare för att läsa på stranden i sommar. Allt det handlar i grunden om att vi ställer upp för varandra.

Allt det har vi för att de som gick före oss vågade tro på att det var möjligt. För att de vägrade acceptera att det bara skulle erbjudas till några få. För att de såg till att göra det för alla. Vi ser att nu är det upp till oss att försvara det – och också bygga vidare på det. Vi är så många som vill ha ett samhälle som är till för oss alla, inte bara för de rikaste. Vi är så många som ser hur mycket bättre det blir när vi samarbetar. Vi behöver varandra och tillsammans kan vi göra det samhälle vi har ihop till något riktigt bra. Det är vår tur nu.